

Avropa İttifaqı
tərəfindən maliyyələşdirilir

Qeyri-Hökumət Təşkilatları üçün Dataların Toplanması və Təhlilinə dair Bələdçi

Mövcud buklet Avropa İttifaqının maliyyələşdirdiyi və BMT-nin İnkişaf Proqramının həyata keçirdiyi “Azərbaycanda innovasiya əsaslı və dayanıqlı vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı” layihəsinin dəstəyi ilə “Şəhər Hüququ: İştirakdan siyasətin qurulmasına qədər” təşəbbüsü çərçivəsində hazırlanmışdır.

Bu təşəbbüs Gənclər üçün Təhsil Mərkəzi İctimai Birliyi təşkilatı tərəfindən Gənclər üçün Təhsil Mərkəzi MMC-nin icra dəstəyi ilə reallaşdırılır. Bukletin hazırlanmasına görə Avropa İttifaqı və BMT-nin İnkişaf Proqramı heç bir məsuliyyət daşımır.

Content

Giriş	4
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına data və data toplama bacarıqları nə üçün lazımdır?	5
1. Sorğunun Hazırlanması: Tədqiqat Sualının, Gözlənilən Nəticələrin və Göstəricilərin müəyyən edilməsi	7
Tədqiqat sualını müəyyən edərkən	7
Gözlənilən nəticələri müəyyən edərkən	9
Göstəriciləri müəyyən edərkən	12
2. Dataların Toplanma Üsulları	15
Sorğu və anketlər:	15
Müsahibələr:	16
Fokus qruplar	17
Müşahidə	18
Sənədlərin təhlili	19
Keys üsulu	20
Sosial media təhlili	21
SORĞULAR ÜZRƏ NÜMUNƏ 1	23
NÜMUNƏ 2	25
3. Siyasətlərin təhlili	28
SWOT Təhlili:	28
Nümunə:	28
Siyasət təhlilində maraqlı tərəflərin təhlili:	30
Nümunə	30
Problem Ağacı Təhlili:	32
Nümunə:	32

Giriş

Bu kitabça datalara əsaslanan qərarların qəbul edilməsini aşılayaraq qeyri-hökumət təşkilatlarını (QHT) istiqamətləndirmək məqsədi daşıyır. Kitabça əsasən aşağıdakı istiqamətlər üzrə bələdçi xarakterinə malikdir.

Dataların Toplanması:

Kitabça müxtəlif data toplama növlərinin, metodlarının, və yanaşmalarının təsviri ilə başlayır. Ənənəvi sorğu metodologiyalarından tutmuş innovativ texnologiyaların inteqrasiyasına qədər mövcud olan müxtəlif data toplama metodları təqdim olunur.

Data Təhlili Metodları:

Bu bölmə həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət təhlili metodlarının mürəkkəbliklərini açıqlayır, statistik üsullar, keyfiyyət datalarının kodlaşdırılması və məlumatların şərhində yaranan tendensiyaların inteqrasiyası üzrə praktiki təlimatlar təklif edir.

Siyasət Təhlili:

Bu bölmə siyasət təhlilində istifadə olunan metod və yanaşmaları təsvir etməklə xam datalar və icra edilə bilən siyasət tövsiyələri arasındakı boşluğu aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır. QHT-lər siyasət sənədlərinin hazırlanması prosesini daha yaxşı başa düşməklə təşviq etdikləri məsələlərə uzun-müddətli təsir göstərərək vəkillik səylərini yüksəldə bilirlər.

Bu təlimat sadəcə metod və texnikaların məcmuəsi deyil; bu, müsbət dəyişikliklərə nail olmaq üçün dataların transformasiya gücündən istifadə etməyə çalışan QHT-lər üçün yol xəritəsidir.

Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına data və data toplama bacarıqları nə üçün lazımdır?

Qeyri-Hökumət Təşkilatları (QHT) müxtəlif sosial, iqtisadi və ekoloji problemlərin həllində mühüm rol oynayır. Keyfiyyətli data və data toplama bacarıqları bir neçə səbəbə görə QHT-lər üçün vacibdir:

Məlumatlı Qərar Qəbuletmə:

- Keyfiyyətli datalar QHT-lərə fərziyyələrə deyil, sübutlara əsaslanaraq yaxşı məlumatlı qərarlar qəbul etməyə imkan verir.
- Dəqiq və etibarlı datalar təşkilatlara cəlb olunduqları icmalar daxilində ehtiyacları, çətinlikləri və imkanları anlamağa kömək edir.

Effektiv Planlaşdırma və İcra:

- Data toplama bacarıqları QHT-lərə proqramları daha effektiv planlaşdırmağa və həyata keçirməyə imkan verir.
- Datalar vasitəsilə cəmiyyətin demoqrafik göstəricilərini, sosial-iqtisadi şəraitini və mədəni aspektlərini anlamaqla təqdim edilən layihələrin daha uyğun və təsirli olmasına nail olmaq olar.

Resurs Bölgüsü:

- QHT-lər çox vaxt məhdud resurslarla fəaliyyət göstərirlər. Keyfiyyətli datalar onlara prioritet sahələri və hədəf əhalini müəyyən etməklə resursları səmərəli şəkildə bölüşdürməyə imkan verir.
- Dataya əsaslanan ideyalar QHT-lərə müsbət nəticələri maksimuma çatdırmaq üçün vəsaitlərdən, insan resurslarından və digər resurslardan istifadəni optimallaşdırmağa kömək edir.

Təsirin ölçülməsi:

- Məlumatların toplanması QHT proqramlarının effektivliyinin monitorinqi və qiymətləndirilməsi üçün vacibdir.
- QHT-lər öz fəaliyyətlərinin effektivliyini qiymətləndirə, təkmilləşdirilməli sahələri müəyyən edə və donorlara, maraqlı tərəflərə və xidmət etdikləri icmalara təsirlərini nümayiş etdirə bilirlər.

Hesabatlılıq və Şəffaflıq:

- QHT-lər öz donorları, tərəfdaşları və işlədikləri icmalar qarşısında cavabdehdirlər. Keyfiyyətli məlumatlar və şəffaf məlumat toplama prosesləri hesabatlılığı artırır.
- QHT-lər resurslardan istifadəni nümayiş etdirə, irəliləyişləri izləyə və nəticələri açıq şəkildə paylaşa, maraqlı tərəflərlə etimad yarada bilər.

Vəkillik və Siyasətə Təsiri:

- Datalardan siyasət qərarlarına təsir etmək üçün güclü bir vasitə kimi istifadə olunur.
- Güclü datalara malik QHT-lər sosial problemlərin səbəblərini hədəflənən siyasətlərin işlənilməsinə və həyata keçirilməsinə təsir edərək siyasətçilərə sübuta əsaslanan arqumentlər təqdim edə bilirlər.

İcmaların Gücləndirilməsi:

- İcmaların dataların toplanması proseslərinə cəlb edilməsi onların səslərinin eşidilməsi üçün bir platforma təmin etməklə onlara güc verir.
- Birgə dataların toplanması sahiblik hissini gücləndirir və müdaxilələrin mədəni cəhətdən həssas olmasını və cəmiyyətin ehtiyaclarına cavab verməsini təmin edir.

Riskin azaldılması:

- Keyfiyyətli dataların toplanması QHT-lərə proqramları ilə bağlı riskləri müəyyən etməyə və həmin riskləri idarə etməyə kömək edir.
- QHT-lər datalar vasitəsilə potensial çətinlikləri və riskləri dərk etməklə onları effektiv şəkildə həll etmək üçün strategiyalar hazırlaya bilirlər.

Öyrənmə və Uyğunlaşma:

- Dataların toplanması QHT-lərdə davamlı öyrənmə və uyğunlaşma mədəniyyətini inkişaf etdirir.
- Təşkilatlar gələcək təşəbbüslər üçün strategiyalarını tənzimləməklə həm uğurları, həm də uğursuzluqları öyrənmək məqsədi ilə datalardan istifadə edə bilirlər.

1.Sorğunun Hazırlanması: Tədqiqat Sualının, Gözlənilən Nəticələrin və Göstəricilərin müəyyən edilməsi

Sorğunuzun ən vacib hissəsi məqsədinizi müəyyən etməkdir – bu sorğunu niyə keçirirsiniz və nə öyrənmək istəyirsiniz? Tədqiqat sualınızı, nəticələrinizi və göstəricilərinizi təyin etmək sorğunuzun qalan hissəsini yazmağı çox asanlaşdırır. Bu, eyni zamanda təşkilatınızdakı hər kəsin sorğunuz haqqında eyni məlumata malik olmasını təmin edir.

Tədqiqat sualının müəyyən edilməsi

QHT-lər üçün dataların toplanması prosesində mühüm addımdır. Yaxşı müəyyən edilmiş tədqiqat sualı bütün tədqiqat işini istiqamətləndirir və toplanmış dataların müvafiq və mənalı olmasını təmin edir. QHT-lərə öz tədqiqat sualını müəyyənləşdirməyə kömək etmək üçün bir neçə addım var:

Məqsədi müəyyən edin:

Tədqiqatın məqsədini aydın şəkildə müəyyənləşdirin. Datalara nə üçün ehtiyacınız olduğunu və hansı xüsusi dataları toplamaq istədiyinizi anlayın. Bu, proqramın qiymətləndirilməsi, ehtiyacların dəyərləndirilməsi, təsirin ölçülməsi, siyasətin təbliği və s. ilə bağlı ola bilər.

Tədqiqat sualınızı tam formalaşdırmaq üçün siz üç suala cavab verə bilməlisiniz:

- 1.Mənim tədqiqat sualım nədir?
- 2.Mən bu məlumatı niyə toplayıram?
- 3.Mən bu məlumatları kimdən toplaya bilərəm?

QEYD:

Data topladığınız insanlar “hədəf əhali” və ya “nümunə” adlanır.

Mövcud məlumat bazasını nəzərdən keçirin:

Tədqiqat sualını tərtib etməzdən əvvəl, mövzu haqqında artıq məlum olanları başa düşmək üçün mövcud məlumat bazasını nəzərdən keçirin. Bu, biliklərdə və əlavə araşdırma tələb edən sahələrdə boşluqları müəyyən etməyə kömək edir.

Əhatə dairəsini və sərhədləri müəyyənləşdirin:

Tədqiqatınızın əhatə dairəsini aydın şəkildə müəyyənləşdirin. Diqqət etmək istədiyiniz xüsusi əhalini, coğrafi ərazini və vaxt çərçivəsini müəyyənləşdirin. Bu, tədqiqat sualını daraltmağa kömək edir və dataların toplanmasının mümkünlüyünü təmin edir.

Maraqlı tərəfləri cəlb edin:

Tədqiqat sualının formalaşdırılması prosesinə əsas maraqlı tərəfləri, o cümlədən icma üzvlərini, tərəfdaş təşkilatları və maliyyə agentliklərini cəlb edin. Onların təqdimatı sualın aktual olmasını təmin edir və bu, uğurlu əməkdaşlıq ehtimalını artırır.

Etik aspektləri nəzərə alın:

Tədqiqat sualınızın etik aspektlərini qiymətləndirin. Dataların toplanmasının iştirak edən fərdlərin və icmaların hüquqlarına və məxfiliyinə hörmətlə yanaşmasını təmin edin. Tədqiqat prosesi boyunca məlumatlı razılıq əldə etməyi və etik qaydalara əməl etməyi düşünün.

Onu ölçülə bilən və spesifik edin:

Aydın, spesifik və ölçülə bilən bir tədqiqat sualı müəyyən edin. Bu, dataların toplanması üsullarını tərtib etməyə, nəticələri təhlil etməyə və mənalı nəticələr çıxarmağa kömək edir.

Mümkünlüyü nəzərdən keçirin:

Resurs, vaxt və təcrübə baxımından dataların toplanmasının mümkünlüyünü qiymətləndirin.

Təsiri prioritetləşdirin:

Mümkünsə, əhəmiyyətli təsir potensialı olan tədqiqat suallarına üstünlük verin. Toplanmış dataların müsbət dəyişikliyə, siyasətin məlumatlandırılmasına və ya proqramların effektivliyinə necə gətirib çıxara biləcəyini nəzərdən keçirin.

Pilot Testi:

Tədqiqat sualını yekunlaşdırmazdan əvvəl, data toplama metodlarının mümkünlüyünü yoxlamaq və pilotdan əldə edilən anlayışlar əsasında tədqiqat sualını dəqiqləşdirmək üçün pilot tədqiqat aparmağı nəzərdən keçirin.

Nümunə 1

Siz X və Y rayonlarında 1500 məktəbdə müəllim hazırlığı proqramını icra edən təhsil üzrə QHT-ni idarə edirsiniz. Proqramınızın bir hissəsi olaraq, komandanız müəllimlərə tələbələrin oxu bacarıqlarını necə inkişaf etdirəcəklərini öyrədir.

1. Proqramın təsiri ilə bağlı dataların toplanmasını vacib edən tədqiqat sualı nədir?

Mənim QHT işlədiyimiz müəllimlərin tədris bacarıqlarını necə təkmilləşdirdi və bu, tələbələrin oxu bacarıqlarını necə təkmilləşdirdi?

2. Mən bu datanı niyə toplayıram?

Proqramın təsirini ölçmək, onu digər proqramlarımla müqayisə etmək və onun təsirini donora çatdırmaq üçün.

3. Mən kimdən data toplaya bilərəm?

QHT-nin əməkdaşlıq etdiyi tələbələrdən və müəllimlərdən data toplaya bilərəm.

Bu üç suala cavab verə bildikdən sonra siz tədqiqat sualınızı və hədəf kütlənizi müəyyənləşdirmiş olursunuz.

Gözlənilən nəticələri müəyyən edərkən

Nəticələrin müəyyən edilməsi QHT-lər üçün dataların toplanmasının mühüm aspektidir, çünki bu, təşkilatlara həyata keçirdikləri fəaliyyətlərin təsirini ölçməyə kömək edir. Nəticələr QHT tərəfindən göstərilən fəaliyyət və xidmətlər nəticəsində əldə edilən dəyişikliklər və ya faydalardır. QHT-lərə dataların toplanması ilə bağlı nəticələrini müəyyən etməyə kömək edəcək addımlar bunlardır:

Programın Məqsədlərini Aydınlaşdırın:

Fəaliyyətinizin məqsədlərini aydın şəkildə müəyyənləşdirin. Hansı dəyişiklikləri əldə etməyi hədəflədiyinizi anlayın və onları konkret, ölçülə bilən, əldə edilə bilən, müvafiq və vaxta bağlı (SMART) şərtlərlə ifadə edin.

Qısamüddətli, Aralıq və Uzunmüddətli Nəticələri Müəyyən edin:

Nəticələri qısamüddətli, aralıq və uzunmüddətli dəyişikliklərə bölün.

Qısamüddətli nəticələr ani dəyişikliklərdir, aralıq nəticələr zamanla irəliləyişi əks etdirir və uzunmüddətli nəticələr müdaxilənin son təsirini ifadə edir.

Məntiqi çərçivə Modelindən və ya Dəyişiklik Nəzəriyyəsindən istifadə edin:

Cəlb olunan resurs və fəaliyyətlərdən məhsul və nəticələrə qədər səbəb yollarını göstərən məntiqi çərçivə modeli və ya dəyişiklik nəzəriyyəsi hazırlayın. Bu vizual təqdimat maraqlı tərəflərə gözlənilən əlaqələri və nəticələri anlamağa kömək edir.

Davamlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) və ya Əsas Göstəricilərlə uyğunlaşın:
Nəticələrinizi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) və ya digər müvafiq göstəricilər kimi daha geniş çərçivələrlə uyğunlaşdırın. Bu uyğunlaşma qlobal kontekstdə işinizin aktuallığını və görünməsini artırır.

Əsas göstəricilərə üstünlük verin:

Müəyyən edilmiş nəticələri birbaşa ölçən əsas göstəricilərə üstünlük verin. Xüsusi, ölçülə bilən və haqqında məlumat toplamaq mümkün olan göstəriciləri seçin. Bu göstəricilər məlumat toplama metodlarının layihələndirilməsi üçün əsas rolunu oynayacaqdır.

Həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət ölçülərini nəzərdən keçirin:

Nəticələrin mürəkkəbliyini anlamaq üçün kəmiyyət və keyfiyyət ölçülərindən bərabər olaraq istifadə edin. Kəmiyyət məlumatları ədədi anlayışları təmin edir, keyfiyyət məlumatları isə dəyişikliklərin kontekstini və nüanslarını anlamağa kömək edir.

Hədəf Dəyərlərini Müəyyən edin:

Müdaxilədən əvvəl başlanğıc nöqtəsini ölçmək üçün ilkin dəyərləri təyin edin. Əldə etmək istədiyiniz dəyişiklikləri və ya təkmilləşdirmələri təmsil edən hədəf dəyərləri təyin edin. Bu, zamanla irəliləyişləri müqayisə etməyə imkan verir.

Gözlənilməyən nəticələri nəzərdən keçirin:

Gözlənilməz nəticələri təxmin edin və düşünün. Müsbət nəticələrə diqqət yetirərkən, fəaliyyət nəticəsində yarana biləcək hər hansı mənfi və ya gözlənilməz təsirlərdən xəbərdar olun. Bu, potensial riskləri azaltmaq üçün strategiyaların tənzimlənməsinə kömək edir.

Nəticələri təşkilati məqsədlərlə əlaqələndirin:

Müəyyən edilmiş nəticələrin QHT-nin ümumi məqsədlərinə və missiyasına uyğun olmasını təmin edin. Nəticələr təşkilatın xidmət etdiyi icmalarda müsbət və davamlı dəyişiklik yaratmaq öhdəliyini əks etdirməlidir.

Nümunə 1

Kənd icmasında təhsil sahəsində çalışan QHT-nin nəticələrinə nümunə:

Qısamüddətli Nəticə: Hədəf icmasında uşaqlar arasında məktəbə qəbulun və davamiyyətin artması.

Aralıq Nəticə: Əsas fənlər üzrə tələbələrin təkmilləşdirilmiş akademik performansı və öyrənmə nəticələri.

Uzunmüddətli Nəticə: Təkmilləşdirilmiş təhsil nəticəsində fərdlər üçün gücləndirilmiş məşğulluq və iqtisadi imkanlar.

Tərəqqini qiymətləndirmək, problemləri müəyyən etmək və davamlı təkmilləşdirmələr üçün əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək məqsədi ilə proqramın icrası zamanı nəticələri müntəzəm olaraq izləyin və qiymətləndirin.

Nəticələri inkişaf etməkdə olan şəraitə və monitorinq və qiymətləndirmədən öyrənilmiş dərslərə əsaslanaraq lazım olduqda

Nümunə 1

X və Y rayonlarında 1500 məktəbdə müəllim hazırlığı proqramı üzərində işləyən təhsil üzrə QHT-ni idarə edirsiniz. Layihənin bir hissəsi olaraq, komandanız müəllimlərə tələbələrinizin oxu bacarıqlarını necə inkişaf etdirmək barədə təlimlər keçirir.

Tədqiqat sualı

Mənim QHT əməkdaşlıq etdiyim müəllimlərin tədris bacarıqlarını necə təkmilləşdirdi və bu, tələbələrin oxu bacarıqlarını necə təkmilləşdirdi?

Nəticələr

Müəllimlərin tədris bacarıqlarında dəyişiklik

Şagirdlərin oxu bacarıqlarında dəyişiklik

Göstəriciləri müəyyən edərkən

Dataların toplanması üçün göstəricilərin müəyyən edilməsi QHT-lərə siyasət və layihələrin təsirini və uğurunu daha yaxşı ölçmək üçün mühüm addımdır. QHT-lərin mənalı göstəriciləri necə müəyyən edə və qura biləcəyinə dair təlimat:

Aydın olan məqsədləri müəyyənləşdirin:

Siyasət sənədinin və ya proqramın məqsədlərini aydın şəkildə müəyyən etməklə başlayın. Nəticələri və nail olmaq istədiyiniz təsirləri anlayın. Aydın olan məqsədlər müvafiq göstəricilərin seçilməsi üçün zəmin yaradır.

Maraqlı tərəflərlə məsləhətləşin:

Benefisiarlar, icma üzvləri, tərəfdaş təşkilatlar və donorlar da daxil olmaqla maraqlı tərəflərlə əlaqə saxlayın. Onların düşüncələri hədəf auditoriyanın ehtiyac və gözləntilərinə uyğun gələn göstəriciləri müəyyən etməkdə vacibdir.

Missiya və Məqsədlərə uyğunlaşın:

Göstəricilər təşkilatın əsas dəyərlərini və cəmiyyətdə müsbət dəyişiklik yaratmaq öhdəliyini əks etdirməlidir.

SMART meyarından istifadə edin:

Göstəriciləri müəyyən edərkən SMART meyarını (Xüsusi, Ölçülə bilən, Əldə edilə bilən, Müvafiq, Zamanla bağlı) tətbiq edin. Bu, verilən vaxt çərçivəsində göstəricilərin dəqiq müəyyən edilməsini, kəmiyyətlə ölçülə bilən və real olmasını təmin edir.

Qarışıq göstəricilər seçin:

Məhsul və xidmət, nəticə və təsir göstəricilərinin birləşməsindən istifadə edin. Məhsul və xidmət göstəriciləri fəaliyyətlərin dərhal nəticələrini, nəticə göstəriciləri davranış dəyişiklikləri, təsir göstəriciləri isə daha geniş, uzunmüddətli təsirləri qiymətləndirir

Kəmiyyət və keyfiyyət datalarını nəzərdən keçirin:

Həm kəmiyyət datalarını, həm də keyfiyyət anlayışlarını əldə etmək üçün kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərini balanslaşdırın. Bu hərtərəfli yanaşma proqramın effektivliyinin daha kompleks şəkildə başa düşülməsini təmin edir.

Əsas Performans Göstəricilərinə (KPI) üstünlük verin:

Uğurun qiymətləndirilməsi üçün vacib olan əsas performans göstəricilərini müəyyənləşdirin. Bu göstəricilər irəliləyişi və məqsədlərə nail olmağın ölçülməsi üçün meyar rolunu oynayır.

Göstəriciləri kontekstə uyğunlaşdırın:

Göstəriciləri proqramın və ya siyasətin xüsusi kontekstinə uyğunlaşdırın. Fəaliyyətin effektivliyinə təsir edə biləcək mədəni, sosial və iqtisadi amilləri nəzərdən keçirin.

Dataların toplanmasının mümkünliyünü təmin edin:

Hər bir göstərici üzrə dataların toplanmasının mümkünliyünü qiymətləndirin. Tələb olunan dataların mövcud resurslarla və verilən məhdudiyyətlər daxilində real şəkildə əldə oluna biləcəyinə əmin olun.

Baza datalarını (ilkin vəziyyəti əks etdirən məlumatlar) təqdim edin:

Proqramın və ya siyasətin həyata keçirilməsindən əvvəl hər bir göstərici üçün ilkin məlumatları təqdim edin. Bu ilkin məlumatlar zamanla dəyişiklik və təsirin ölçülməsi üçün istinad nöqtəsini təmin edir.

Nümunə 1

Kənd Təsərrüfatında Qadınların səlahiyyətlərinin artırılması

Məqsəd: QHT-nin məqsədi kənd icmalarında qadınların həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq və gender bərabərliyini təşviq etmək məqsədi ilə kənd təsərrüfatı proqramı vasitəsilə onları gücləndirməkdir.

Göstəricilərin müəyyənləşdirilməsində addımlar:

Məqsədləri müəyyənləşdirin:

Məqsəd: Davamlı kənd təsərrüfatı təcrübələri vasitəsilə kənd yerlərində qadınların iqtisadi səlahiyyətlərinin və rifahının artırılması.

Maraqlı tərəflərlə məsləhətləşin:

Onların gözləntilərini və ehtiyaclarını başa düşmək üçün hədəf icmalardakı qadınlar, yerli kənd təsərrüfatı ekspertləri, icma liderləri və maliyyə tərəfdaşları ilə əlaqə saxlayın.

Missiya və Məqsədlərə uyğunlaşın:

Göstəricilərin QHT-nin gender bərabərliyi, kənd yerlərinin inkişafı və dayanıqlı kənd təsərrüfatının təşviqi missiyasına uyğun olmasını təmin edin. SMART meyarlarından istifadə edin:

Göstərici: Bir il ərzində kənd təsərrüfatı fəaliyyətindən qadınların gəlirlərinin faiz artımı.

Göstəricilərin Qarışığını seçin:

Məhsul və xidmət Göstərici: Davamlı kənd təsərrüfatı təcrübələri üzrə təlim keçmiş qadınların sayı.

Nəticə Göstərici: Qadınlar tərəfindən becərilən məhsulların məhsuldarlığının artması.

Təsir Göstərici: Qidalanma və təhsil kimi amillərlə ölçülən ümumi icma rifahının yaxşılaşması.

Kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını nəzərdən keçirin:

Kəmiyyət Göstərici: Qadınların kənd təsərrüfatı vasitəsilə əldə etdikləri orta illik gəlir.

Keyfiyyət göstəricisi: Uğur hekayələri və qadınların həyatındakı dəyişiklikləri əks etdirən rəylər

Əsas Performans Göstəricilərinə (KPI) üstünlük verin:

KPI: Məişət məsələlərində inamın və qərar vermə gücünün artdığını bildiren qadınların faizi.

Göstəriciləri kontekstə uyğunlaşdırın:

Kontekstual Göstərici: Yerli ekoloji və mədəni amilləri nəzərə alaraq qadınlar arasında davamlı kənd təsərrüfatı təcrübələrinin qəbulu dərəcəsi.

Məlumatların toplanmasının mümkünlüyünü təmin edin:

Mümkün Göstərici: Gəlirlə bağlı məlumatları toplamaq üçün rüblük olaraq sorğuya cəlb olunan eqadınların sayı.

Baza məlumatlarını qurun:

İlkin Göstərici: Hədəf icmalarında qadınların ilkin gəlir səviyyələri və kənd təsərrüfatı təcrübələri.

Bu proses vasitəsilə QHT lazımı dataların toplanmasına imkan verən, proqramın qadınların iqtisadi səlahiyyətlərinə, kənd təsərrüfatı praktikalarına və hədəf icmalarda ümumi rifaha təsirinə dair anlayışlar təqdim edən bir sıra göstəricilər yaradır. Göstəricilərin müntəzəm monitorinqi proqramın davamlı uğurunu və aktuallığını təmin edir.

2. Dataların Toplanma Üsulları

Dataların toplanması üsulları qərar qəbul etmə, araşdırma və qiymətləndirməni dəstəkləmək məqsədi ilə məlumat və anlayışların əldə olunması üçün vacibdir. Metodların seçimi dataların xarakterindən, tədqiqat məqsədlərindən, mövcud resurslardan və etik mülahizələrdən asılıdır

Sorğu və anketlər:

Üstünlükləri:

Xərc baxımından səmərəli: Anketlər və sorğular, xüsusən müsahibələr və ya fokus qrupları kimi digər məlumat toplama üsulları ilə müqayisədə sərfəli olur. Onlar xüsusi xərc olmadan çoxlu sayda respondentə paylana bilər.

Anonimlik: Respondentlər anketləri doldurarkən anonimliyi qoruya bilər ki, bu da onların cavablarında dürüstlük və açıqlığı təşviq edə bilər, xüsusən də həssas mövzularla məşğul olarkən.

Kəmiyyət Məlumatı: Sorğu vərəqələri kəmiyyət məlumatlarının toplanması üçün uyğundur və nəticələrin təhlilini və şərhini asanlaşdırır. Bu, statistik təhlil tələb edən tədqiqatlar üçün xüsusilə faydalıdır.

Standartlaşdırma: Anketlər sualların və cavab variantlarının standartlaşdırılmasına imkan verir, dataların toplanmasında qərəzlilik potensialını azaldır.

Qeyri-üstünlükləri:

İştirak aktivliyinin olmaması: Səmərəliliyinə baxmayaraq, sorğu vərəqələri iştirak aktivliyinin olmamasından əziyyət çəkə bilər. İnsanlar iştirak etmək istəməyə bilər və bu, potensial seçmə qərəzinə səbəb ola bilər.

Sualların yanlış təfsiri: Respondentlər sual vərəqələrinin tərtibatında qeyri-müəyyənlik və ya aydınlıq olmaması səbəbindən sualları səhv şərh edə və ya qeyri-dəqiq cavab verə bilər.

Sosial arzuolunan qərəz: Respondentlər öz həqiqi fikirlərini və ya davranışlarını ifadə etməkdənsə, xüsusilə də mühakimə və ya təsirlərdən qorxduqları halda, sosial cəhətdən arzu olunan cavablar verə bilərlər.

Çevikliyin olmaması: Anket tərtib edildikdən və paylandıqdan sonra, yaranan mövzuları araşdırmaq və ya xüsusi cavabları izləmək üçün onu asanlıqla dəyişdirmək mümkün deyil. Bu çevikliyin olmaması dinamik tədqiqat vəziyyətlərində məhdudiyət ola bilər.

Məhdud Təmsilçilik: Bəzi əhali qrupları dil baryeri, texnologiyaya məhdud çıxış və ya aşağı savadlılıq səviyyəsi kimi amillərə görə sorğudan kənarlaşdırıla bilər.

Müsahibələr:

Üstünlükləri:

Zəngin və dərin məlumat: Müsahibələr iştirakçıların düşüncələrini, hisslərini və təcrübələrini ətraflı şəkildə araşdırmağa imkan verir. Tədqiqatçılar mürəkkəb məsələləri araşdırmağa və fərdi düşüncələri daha dərinə başa düşə bilərlər.

Çeviklik: Müsahibəçilər sualları iştirakçının cavablarına əsasən real vaxt rejimində uyğunlaşdırıla bilərlər. Bu çeviklik gözlənilməz mövzuların araşdırılmasını asanlaşdıraraq daha təbii və dinamik söhbətin yaranmasına imkan verir.

Cavabların aydınlaşdırılması: Müsahibəçilər iştirakçılar qeyri-müəyyən cavablar verdikdə, məlumatların dəqiq interpretasiyasını təmin etməyə kömək etdikdə aydınlıq axtara bilərlər.

Kontekstual məlumat: Müsahibələr iştirakçıların təcrübələrini əhatə edən konteksti tuta bilər, onların düşüncələrinə təsir edən mühit və ya situasiya faktorları haqqında fikirlər təklif edə bilər.

Mədəni Həssaslıq: Mədəniyyətlərarası tədqiqatda müsahibələr mədəni kontekstə uyğunlaşdırıla bilər ki, bu da iştirakçıların öz mədəni çərçivələrində təcrübələrini daha aydın şəkildə başa düşməyə imkan verir.

Qeyri-üstünlükləri:

Resurs: Müsahibələrin aparılması resurs tutumlu ola bilər, planlaşdırma və təhlil etmək üçün vaxt tələb edir. İştirakçılar müxtəlif ərazilərdə yerləşirsə, bu, səyahət xərclərini də əhatə edə bilər.

Məhdud Nümunə Ölçüsü: Müsahibələrlə bağlı vaxt və resurs məhdudiyyətlərinə görə, nümunənin ölçüsü kəmiyyət metodları ilə müqayisədə çox vaxt kiçik olur və bu, qənaətlərin ümumiləşdirilməsini məhdudlaşdırır.

Subyektivlik: Müsahibə məlumatları mahiyyətə subyektivdir və tədqiqatçının şərhindən təsirlənir. Fərqli müsahibəçilər cavabları fərqli şəkildə şərh edə bilər, bu da nəticələrin etibarlılığına təsir edə bilər.

Fokus qruplar

Fokus qruplar müəyyən bir mövzu və ya problemi müzakirə etmək üçün kiçik bir qrup iştirakçının bir araya gətirildiyi keyfiyyətli tədqiqat metodudur. Bu metodun həm üstünlükləri, həm də qeyri-üstünlükləri var.

Üstünlükləri:

Zəngin məlumatların toplanması: Fokus qruplar mövzu və ya problemi dərinlən araşdırmağa imkan verir. İştirakçılar zəngin və ətraflı məlumat verərək öz düşüncələrini, mülahizələrini və hisslərini ifadə edə bilərlər.

Fikirlərin müxtəlifliyi: Müxtəlif iştirakçılardan ibarət qrupun olması müzakirəyə fərqli baxışlar gətirə bilər. Bu müxtəliflik fərdi müsahibələrdə və ya sorğularda ortaya çıxmayan fikirləri üzə çıxara bilər.

Dərhal ələd edilə bilən nəticələr: Bəzi digər tədqiqat metodları ilə müqayisədə fokus qruplar nisbətən dərhal nəticə verə bilər.

Qeyri-üstünlükləri:

Qrup dinamikası: Qrup dinamikası müzakirəyə təsir edə bilər. Dominant şəxsiyyətlər daha sakit iştirakçılara kölgə sala bilər ki, bu da müxtəlif düşüncələrin olmamasına səbəb olur.

Ümumiləşdirmə: Fokus qrupların nəticələrini daha böyük əhali üçün asanlıqla ümumiləşdirmək mümkün olmaya bilər. Kiçik nümunə ölçüsü və qrupun xüsusi konteksti nəticələrin daha geniş tətbiqini məhdudlaşdırır.

Moderatorun qərəzi: Moderatorun bacarıqları və qərəzləri nəticələrə təsir edə bilər. Moderator istəmədən müzakirəyə rəhbərlik edərsə və ya şəxsi qərəzləri varsa, bu, iştirakçıların cavablarına təsir edə bilər.

Sosial arzuolunan qərəz: İştirakçılar öz həqiqi fikirlərini ifadə etməkdənsə, sosial normalara uyğunlaşmaq və ya sosial cəhətdən məqbul hesab etdikləri cavablar vermək üçün təzyiq hiss edə bilərlər.

Məhdud məmiyyət datası: Fokus qruplar ilk növbədə keyfiyyət dataları təqdim edir.

Kəmiyyət datalarına ehtiyac olarsa, sorğular kimi əlavə üsullar tələb oluna bilər.

Müşahidə

Müşahidə davranış və ya hadisələri sistematik şəkildə izləmək, dinləmək və qeyd etməkdən ibarət tədqiqat metodudur. Hər hansı bir tədqiqat metodu kimi, müşahidənin də öz üstünlükləri və qeyri-üstünlükləri var.

Üstünlükləri:

Təbii şərait: Müşahidələr çox vaxt təbii şəraitdə baş verir və tədqiqatçılara süni məhdudiyətlər olmadan real həyat vəziyyətlərində davranışı öyrənməyə imkan verir. Bu, daha orijinal və təmsilçiliyi əks edən dataların toplanmasına kömək edə bilər.

Gözəgörünməz Metod: Bir çox hallarda iştirakçılar onların müşahidə olunduğunun fərqi olmaya bilər ki, bu da reaktivlik ehtimalını azaldır (müşahidə olunduğuna görə davranışı dəyişdirir) və davranış haqqında daha həqiqi anlayışlar təmin edir.

Zəngin, Təsviri Məlumat: Müşahidə davranış, qarşılıqlı əlaqələr və ətraf mühit haqqında ətraflı, təsviri dataların toplanmasına imkan verir. Bu, müəyyən bir fenomenin nüanslarını başa düşmək üçün dəyərli ola bilər.

Çeviklik: Müşahidə metodları müxtəlif tədqiqat kontekstlərinə və subyektlərinə uyğunlaşdırıla bilər ki, bu da onları müxtəlif davranış və vəziyyətlərin öyrənilməsi üçün çox yönlü edir.

Birbaşa Ölçmə: Müşahidə nəticəsində datalar birbaşa toplanır, iştirakçıların öz hesabatlarına əsaslanmadan davranışın dərhal və ilkin hesabını təqdim edir və bu, qərəzlərə məruz qala bilər.

Qeyri-üstünlükləri:

Müşahidəçinin qərəzi: Müşahidəçinin mövcudluğu qərəzliliyə səbəb ola bilər, çünki müşahidəçinin gözləntiləri və ya şərtləri dataların toplanmasına təsir göstərə bilər.

Tədqiqatçılar öz qərəzlərindən xəbərdar olmalı və onları minimuma endirmək üçün addımlar atmalıdırlar.

Subyektivlik: Müşahidə olunan davranışın təfsiri subyektivdir və müxtəlif müşahidəçilər eyni davranışı fərqli şəkildə şərh edə bilərlər. Bu subyektivlik datalarının etibarlılığına və etibarlılığına təsir göstərə bilər.

Etik Narahatlıqlar: Şəxsləri onların xəbəri və ya razılığı olmadan müşahidə etmək, xüsusən də tədqiqat şəxsi və ya həssas davranışları əhatə edərsə, etik narahatlıqlar yarada bilər. Tədqiqatçılar etik qaydalara riayət etməli və müvafiq icazələr almalıdırlar.

Müdaxilə: İştirakçılar müşahidə olunduğunu bilsələr belə, müşahidəçinin olması onların davranışını dəyişdirə bilər və bu, reaktivliyə səbəb ola bilər. Bu, müşahidə edilən davranışın təbiiliyini poza bilər.

Vaxt aparan: Müşahidələrin aparılması çox vaxt apara bilər, xüsusən də tədqiqatçılar davranışın tam kontekstini və varyasyonlarını ələ keçirmək üçün uzun müddət müşahidə etməli olduqları halda.

Ümumiləşdirmədə çətinlik: Müşahidə tədqiqatlarının nəticələri kontekstdən asılı ola bilər ki, bu da nəticələrin digər parametrlər və ya populyasiyalar üçün ümumiləşdirilməsini çətinləşdirir.

Sənədlərin təhlili

Sənədlərin təhlili mətnlərin, sənədlərin və ya hər hansı yazılı, əyani və ya qeydə alınmış materialın sistemətik şəkildə araşdırılmasını nəzərdə tutan tədqiqat metodudur. Bu metodun öz üstünlükləri və qeyri-üstünlükləri var.

Üstünlükləri:

Zəngin Tarixi Məlumat: Sənədlər tədqiqatçılara keçmiş hadisələri, tendensiyaları və mədəni hadisələri öyrənməyə imkan verən zəngin tarixi məlumat verə bilər. Tarixi sənədlər, arxivlər və qeydlər müəyyən zaman dövrünün kontekstinə dair fikirlər təklif edir.

Qeyri-intruziv: Sənədin təhlili müdaxilə etməyən bir üsuldur, çünki o, fərdlərlə qarşılıqlı əlaqədə olmaqdan, mövcud materialların araşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu, həssas və ya özəl mövzuları öyrənərkən xüsusilə faydalı ola bilər.

Xərc baxımından səmərəli: Bəzi digər tədqiqat metodları ilə müqayisədə sənəd təhlili qənaətcil bir yanaşma ola bilər. Tədqiqatçılar əlavə məlumat toplama xərclərinə ehtiyac olmadan mövcud sənədlərə daxil ola bilərlər.

Böyük Nümunə Ölçüsü: Sənədlər çox vaxt, xüsusən də arxivləri və ya verilənlər bazalarını təhlil edərkən böyük bir nümunə ölçüsü təmin edir. Bu, müəyyən bir fenomen haqqında hərtərəfli anlayış əldə etmək üçün faydalı ola bilər.

Data növlərinin müxtəlifliyi: Sənədlər müxtəlif formalarda olur, o cümlədən yazılı mətn, şəkillər, audio yazılar və videolar. Bu müxtəliflik tədqiqatçılara müxtəlif növ dataları təhlil etməyə imkan verir, tədqiqat mövzusunun daha vahid görünüşünü təklif edir.

Qeyri-üstünlükləri:

Sənədlərin qərəzli seçimi: Sənədlərin mövcudluğu və seçimi qərəzli ola bilər, çünki müəyyən sənədlər itirilər, məhv edilər və ya əlçatan olmaya bilər. Tədqiqatçılar sənədlərin toplanmasında mümkün qərəzlərdən xəbərdar olmalıdırlar.

Kontekstin olmaması: Sənədlərdə kontekst olmaya bilər, bu da sənədin yaradılması ilə bağlı şəraiti tam olaraq başa düşməyi çətinləşdirir. Kifayət qədər kontekst olmadan tədqiqatçılar vacib məlumatları səhv şərh edə və ya nəzərdən qaçıra bilərlər.

Həqiqilik və Etibarlılıqla bağlı Narahatlıqlar: Sənədlərin həqiqiliyi və etibarlılığı şübhə altına alın bilər. Bəzi sənədlər qəsdən yanıltıcı, dəyişdirilmiş və ya qərəzli ola bilər ki, bu da onların etibarlılığını təmin etmək üçün diqqətli yoxlama tələb edir.

Duyğuları və Motivasiyaları Öyrənməkdə Çətinlik: Sənədlər həmişə iştirak edən şəxslərin emosiyaları, motivasiyaları və ya niyyətləri haqqında məlumat verə bilməz. Daxili düşüncələr və hisslər çox vaxt yazılı qeydlərdə açıq şəkildə ifadə olunmur.

Vaxt aparan təhlil: Böyük həcmdə sənədlərin təhlili çox vaxt apara bilər. Tədqiqatçılar məzmunu nəzərdən keçirmək, təsnif etmək və şərh etmək üçün vaxt sərf etməlidirlər ki, bu da geniş məlumat dəstləri ilə çətin ola bilər.

Mümkün şərh qərəzi: Sənədlərin interpretasiyası subyektiv ola bilər və tədqiqatçılar təhlilə öz qərəzlərini gətirə bilərlər. Interpretasiyaların etibarlılığını artırmaq üçün bir neçə tədqiqatçı cəlb edilməlidir.

Keys üsulu tədqiqatları tək bir fərdin, qrupun, hadisənin və ya icmanın dərin araşdırmalarıdır. Bu tədqiqat metodunun öz üstünlükləri və qeyri-üstünlükləri var.

Üstünlükləri:

Zəngin, Dərin Məlumat: Keys tədqiqatları araşdırılan konkret iş haqqında ətraflı, dərin məlumat verir. Bu dərinlik mürəkkəbliyi hərtərəfli başa düşməyə imkan verir.

Vahid Fikir: Keys tədqiqatları tədqiqatçılara müxtəlif amilləri və onların real həyat kontekstində qarşılıqlı təsirini nəzərə alaraq vahid yanaşmaya imkan verir. Bu, mövzunun daha incə və real təsvirinə səbəb ola bilər.

Kontekstual Anlaşma: Tədqiqatçılar hadisəyə təsir edən sosial, mədəni və ətraf mühit faktorlarını daha yaxşı başa düşməyə imkan verən hadisənin baş verdiyi kontekstdə fikirlər əldə edə bilərlər.

Real-Dünya Problemlərinə Tətbiq Olunması: Keys tədqiqatları tez-tez real dünya problemlərinə və vəziyyətlərinə tətbiq edilir və bu, tədqiqatçı psixologiya, sosiologiya, biznes və tibb kimi sahələrdə xüsusi məsələlərin həlli üçün aktual və praktik edir.

Nəzəriyyənin inkişafı: Keys tədqiqatları yeni nəzəriyyələrin inkişafına və ya mövcud olanların təkmilləşdirilməsinə kömək edə bilər. Ətraflı təhlil vasitəsilə tədqiqatçılar nəzəriyyənin qurulmasına töhfə verən nümunələri, əlaqələri və ya amilləri müəyyən edə bilərlər.

Əlavə tədqiqatlar üçün fərziyyə mənbəyi: Nümunəvi tədqiqatların nəticələri gələcək tədqiqatlar üçün fərziyyələr yarada bilər, tədqiqatçıları daha diqqətli araşdırmalara istiqamətləndirir və elmi biliyin məcmu təbiətinə töhfə verir.

Qeyri-üstünlükləri:

Məhdud ümumiləşdirilmə: Keys tədqiqatlarının əsas tənqidlərindən biri onların məhdud ümumiləşdirilməsidir. Tək bir işin nəticələri hər bir işin özünəməxsus təbiətinə görə digər hallara və ya populyasiyalara tətbiq olunmaya bilər.

Məhdud ümumiləşdirilmə: Keys tədqiqatlarının əsas tənqidlərindən biri onların məhdud ümumiləşdirilməsidir. Tək bir işin nəticələri hər bir işin özünəməxsus təbiətinə görə digər hallara və ya populyasiyalara tətbiq olunmaya bilər.

Subyektivlik və qərəzlilik: Keys tədqiqatları tədqiqatçının subyektivliyinə və qərəzliyinə həssasdır, bu da məlumatın seçilməsinə, məlumatların şərhinə və çıxarılan nəticələrə təsir göstərə bilər. Obyektivliyi qorumaq çətin ola bilər.

Vaxt aparan: Keys tədqiqatının, xüsusən də uzununa tədqiqatın aparılması çox vaxt apara bilər. Məlumatların geniş toplanması, təhlili və şərh əhəmiyyətli vaxt və resurs sərmayəsini tələb edə bilər.

Etik Narahatlıqlar: Bəzi hallarda fərdlərin həyatı və ya həssas mövzuları ilə bağlı dərin araşdırma aparmaq etik narahatlıqlara səbəb ola bilər. Tədqiqatçılar iştirakçıların məxfiliyini və rifahını təmin etməlidirlər.

Replikasiyada Çətinlik: Hər bir işin özünəməxsus təbiətinə görə nümunə tədqiqatlarını təkrarlamaq çox vaxt çətinidir. Tapıntıları təsdiqləmək və etibarlılığı təmin etmək üçün elmi tədqiqatlarda təkrarlama vacibdir.

Natamam məlumat: Mövcud məlumatlardan asılı olaraq, məlumatda boşluqlar ola bilər, tədqiqatçının hərtərəfli nəticə çıxarmaq və ya işi tam başa düşmək imkanlarını məhdudlaşdırır.

Sosial media təhlili

Sosial media təhlili istifadəçi davranışı, tendensiyalar və hisslər haqqında fikir əldə etmək üçün müxtəlif sosial media platformalarından məlumatların araşdırılmasını əhatə edir. Bu metodun öz üstünlükləri və qeyri-üstünlükləri var.

Üstünlükləri:

Real-zaman: Sosial media tədqiqatçılara tendensiyaları, rəyləri və hadisələri əldə etməyə və təhlil etməyə imkan verən zəngin real -zaman dataları təqdim edir.

Böyük Nümunə Ölçüsü: Sosial media platformalarının milyonlarla və hətta milyardlarla istifadəçisi var və tədqiqatçılara böyük və müxtəlif nümunə ölçüsü təqdim edir.

Bu, ictimai rəylər və davranışlar haqqında daha əhatəli anlayışları əldə etməyə imkan verir.

Xərc baxımından səmərəli: Ənənəvi data toplama üsulları ilə müqayisədə sosial media təhlili sərfəli ola bilər. Bir çox sosial media platformaları tədqiqatçılara geniş sorğu və ya müsahibələrə ehtiyac olmadan data toplamağa imkan verən API (Tətbiq Programlaşdırma İnterfeysləri) təklif edir.

Qlobal çatımlılıq: Sosial media platformaları qlobal ünsiyyəti asanlaşdırır, tədqiqatçılara bütün dünyada istifadəçilərin məlumatlarını təhlil etməyə imkan verir. Bu qlobal əhatə mədəniyyətlərarası və ya beynəlxalq tədqiqatlar üçün xüsusilə dəyərlidir.

Tendensiyaların Müəyyən edilməsi: Sosial medianın təhlili alətləri yaranan tendensiyaları, nümunələri və müzakirə mövzularını müəyyən etməyə kömək edə bilər. Bu məlumat ictimai maraqlar haqqında məlumatlı olmaq istəyən bizneslər, marketoloqlar və tədqiqatçılar üçün dəyərlidir.

Qeyri-üstünlükləri:

Seçimdə qərəzlilik: Sosial media platformalarında istifadəçi demoqrafik göstəricisi ümumi əhalini təmsil etməyə bilər. Müəyyən qruplar həddindən artıq və ya az təmsil oluna bilər ki, bu da seçimdə qərəzliliyə səbəb olur.

Məxfilik Narahatlıqları: Sosial media datalarının təhlili etik və məxfiliklə bağlı narahatlıqları artırır. İstifadəçilər məlumatlarının təhlil edildiyindən xəbərsiz ola bilərlər və razılıq və məlumat sahibliyi ilə bağlı problemlər yarana bilər.

Datanın keyfiyyəti: Sosial media məzmunu keyfiyyət, dəqiqlik və etibarlılıq baxımından çox fərqli ola bilər. Yalan məlumat, dezinformasiya və saxta hesablar analiz nəticələrini təhrif edə bilər.

Məhdud kontekst: Sosial media yazıları çox vaxt qısa olur və məzmunun hərtərəfli başa düşülməsi üçün lazım olan kontekstdən məhrum ola bilər. Təcrid olunmuş mesajları təhlil edərkən səhv şərh riskidir.

Platformaların dinamik təbiəti: Sosial media platformaları tez-tez alqoritmlərini, xüsusiyyətlərini və siyasətlərini yeniləyir. Bu dinamik təbiət zamanla data toplama metodlarının ardıcılığına və etibarlılığına təsir göstərə bilər.

Botların təsiri: Sosial media platformalarında meylləri və hissləri süni şəkildə şişirdə və ya manipulyasiya edə bilən xeyli sayda avtomatlaşdırılmış hesab və ya bot ola bilər.

Əsl insan qarşılıqlı əlaqəsi ilə avtomatlaşdırılmış əlaqələri ayırd etmək çətin ola bilər. Məlumatın keyfiyyətinə nəzarətin olmaması: Tədqiqatçılar istifadəçi tərəfindən yaradılan məzmunun keyfiyyətinə və düzgünlüyünə məhdud nəzarət edirlər. Səs-küyü və uyğun olmayan məlumatları aradan qaldırmaq üçün məlumatların təmizlənməsi və əvvəlcədən işlənməsi vaxt aparan və çətin ola bilər.

Alqoritmik qərəzlər: Sosial media təhlili alətlərində istifadə edilən alqoritmlər təhrif nəticələrə gətirib çıxara bilər. Bu qərəzlər istifadəçi demoqrafiyası, dili və ya coğrafi yeri kimi amillərə əsaslanma bilər.

Yerli Hökumətlərdə Qadınların Nümayəndəliyinin Artırılması

Məqsəd: Qadınların yerli idarəetmədə iştirakına təsir edən amilləri başa düşmək.

Sorğunun hazırlanması mərhələləri:

Məqsədləri müəyyənləşdirin:

Məqsədlərə qadınların iştirakına maneələrin müəyyən edilməsi, gender bərabərliyi ilə bağlı qavrayışların qiymətləndirilməsi və qadınların yerli idarəetmədə iştirakını artırmaq üçün potensial strategiyalar haqqında fikirlərin toplanması daxildir.

Hədəf auditoriyası:

Sorğu həm kişilərə, həm də qadınlara, xüsusən də yerli idarəetmə ilə fəal məşğul olan və ya maraqlı olanlara diqqət yetirməklə şəhər sakinlərini hədəf alacaq.

Sorğunun növü:

Mövcud qavrayışları və münasibətləri müəyyən etmək üçün kəşimə sorğusu aparılacaq.

Müxtəlif auditoriyaya çatmaq üçün onlayn və üz-üzə sorğulardan istifadə olunacaq. Yerli icma mərkəzləri və onlayn platformalardan istifadə ediləcək.

Əsas Dəyişənlər:

Dəyişənlərə demoqrafik məlumat, yerli idarəetmə prosesləri haqqında məlumat, gender rolları haqqında təsəvvürlər, qadınların iştirakına maneələr və potensial müdaxilələrə dair rəylər daxildir.

Sorğu sualları:

Suallara qapalı suallar (məsələn, “Qadınların yerli idarəetmədə iştirak edərək maneələrlə üzləşdiyinə inanırsınız mı?”) və açıq tipli suallar (məsələn, “Sizcə, yerli

idarəçilikdə qadınların hansı xüsusi problemlərlə üzləşdiyini düşünürsünüz?") daxil olacaq.). Suallar həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət datalarını toplamaq üçün hazırlanacaq.

Pilot Testi:

Sualların aydınlığını yoxlamaq və sorğunun mədəni həssaslığını təmin etmək üçün müxtəlif qruplarla pilot sorğu keçiriləcək. Rəy sorğu alətinə düzəlişlər barədə məlumat verəcəkdir.

Nümunə götürmə üsulu:

Şəhərlər daxilində müxtəlif demoqrafik qruplar üzrə təmsilçiliyi təmin etmək üçün təbəqələşdirilmiş təsadüfi seçmə metodundan istifadə ediləcək.

Etik Mülahizələr:

Bütün iştirakçılardan məlumatlı razılıq alınacaq. Sorğu məxfiliyi vurğulayacaq və iştirakçıların anonim qalmaq seçimi olacaq.

Məlumatların Təhlili Planı:

Nümunələri və korrelyasiyaları müəyyən etmək üçün təsviri statistika və inferensial təhlil kimi statistik üsullardan istifadə etməklə kəmiyyət məlumatları təhlil ediləcək. Anlayışlar və hekayələr çıxarmaq üçün keyfiyyətli cavablar tematik olaraq təhlil ediləcək.

Taymlayn:

Sorğu məlumatların təhlili və hesabatın hazırlanması üçün əlavə vaxt ayrılmaqla dörd həftəlik müddət ərzində aparılacaq.

Hesabat:

Nəticələr əsas qənaətlər, müəyyən edilmiş maneələr və tövsiyələri əks edən geniş hesabatda təqdim olunacaq. Hesabatda həmçinin dataların şərhini asanlaşdıran vizuallaşdırmalar da yer alacaq.

Əlaqə mexanizmi:

Sorğunun nəticələrini bölüşmək, əlavə fikirlər toplamaq və təklif olunan müdaxilələr haqqında icma rəyini axtarmaq üçün icma ilə rəy sessiyası təşkil olunacaq.

Məlumatların Təhlili:

Kəmiyyət təhlili:

Təsviri statistika demoqrafik məlumatın icmalını təqdim edəcək və dəyişənlər arasında assosiasiyaları müəyyən etmək üçün inferensial statistikadan (məsələn, xi-kvadrat testləri) istifadə olunacaq. Bu, qadınların iştirakına təsir edən amillərin statistik əhəmiyyətini anlamağa kömək edəcəkdir.

Keyfiyyət təhlili:

Keyfiyyətli cavablar mövzular əsasında kodlaşdırılacaq ki, bu da təkrarlanan nümunələrin müəyyənləşdirilməsinə və nüanslı fikirlərin çıxarılmasına imkan verir. Bu, problemlərin və potensial həll yollarının daha dərinədən başa düşülməsini təmin edəcək.

Nəticələrin inteqrasiyası:

Qadınların iştirakına təsir edən amillərin hərtərəfli başa düşülməsini təmin etmək üçün kəmiyyət və keyfiyyət tapıntıları birləşdiriləcəkdir. Bu inteqrasiya olunmuş təhlil məqsədyönlü müdaxilələrin inkişafına rəhbərlik edəcəkdir.

Yaxşı tərtib edilmiş sorğu keçirməklə və hərtərəfli təhlildən istifadə etməklə QHT yerli hökumətlərdə qadınların iştirakını artırmaq üçün maneələr və imkanlar haqqında dəyərli fikirlər əldə edə bilər. Nəticələr gender bərabərliyini və yerli idarəetmədə artan iştirakı təşviq etmək üçün sübuta əsaslanan strategiyalar və müdaxilələr haqqında məlumat verəcəkdir.

NÜMUNƏ 2

Sorğunun mövzusu: Ətraf Mühitin Mühafizəsi üzrə İcma Fikirləri

Məqsəd: Ətraf mühit ilə bağlı cəmiyyətin qavrayış və davranışlarını anlamaq.

Sorğu sualları:

Demoqrafik məlumat:

1. Yaş:

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56 və yuxarı

2. Cins:

- Kişi
- Qadın
- Deməməyi üstün tutmaq

3. Təhsil haqqında məlumat:

- Ali məktəb
- Kollec
- Bakalavr dərəcəsi
- Aspirantura dərəcəsi

Ətraf Mühit Problemləri haqqında məlumatlılıq:

İcmanızda ekoloji problemlər sizi nə dərəcədə narahat edir?

- Heç narahat etmir
- Çox narahat edir

Təkrar emal vərdişləri:

Nə qədər tez-tez təkrar emal fəaliyyəti ilə məşğul olursunuz?

- Heç vaxt
- Nadir hallarda
- Bəzən
- Tez-tez
- Həmişə

Yerli Mühafizə Proqramları haqqında biliklər:

İcmanızda ətraf mühitin mühafizəsi üzrə hər hansı yerli proqram və ya təşəbbüslərdən xəbəriniz varmı?

- Hə
- Yox

Qoruma söylərinin qəbul edilən effektivliyi:

Sizcə, son bir ildə yerli ətraf mühitin mühafizəsi söyləri nə dərəcədə effektiv olub?

- Heç təsirli deyil
- Çox təsirli

Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında məlumatı haradan almağa üstünlük verirsiniz?

(Tətbiq olunanların hamısını seçə bilərsiniz)

- Sosial media
- İcma tədbirləri
- Yerli xəbərlər
- Bukletlər
- Digərləri

İcma seminarlarına maraqlı:

İcmanızda ətraf mühitin mühafizəsinə yönəlmiş seminarlarda və ya tədbirlərdə iştirak etmək istəyirsiniz?

- Hə
- Yox

Mühafizədə hökumətin rolu:

İcmanızda ətraf mühitin mühafizəsinin təşviqində hökumətin rolunu necə qiymətləndirərdiniz?

(Miqyas: Zəifdən Əlaya doğru)

Gələcəkdə daha ekoloji cəhətdən təmiz təcrübələri qəbul etmək öhdəliyinizə nə dərəcədə sadıqsınız?

- Çox az ehtimalla
- Çox ehtimal

Dataların təhlili:

Demografik Təhlil:

Qavrayışların və davranışların müxtəlif yaş qrupları, cinslər və ya təhsil mənşələrinə görə fərqli olub olmadığını anlamaq üçün demografik dataları təhlil edin.

Təsviri statistika:

Maarifləndirmə, təkrar emal vədişləri və mühafizə söylərinin qəbul edilən effektivliyi ilə bağlı suallara cavablar üçün faizləri və ortalamaları hesablayın.

Korrelyasiya təhlili:

Nümunələri müəyyən etmək üçün demografik amillər (yaş, təhsil) və mühafizə davranışları arasında potensial korrelyasiyaları araşdırın.

Müqayisəli təhlil:

Yerli mühafizə proqramlarından xəbərdar olan iştirakçıların cavablarını, məlumatlılığın davranışlara təsirini ölçməyənlərlə müqayisə edin.

Regressiya təhlili:

Ətraf mühitin mühafizəsi öhdəliyinin əhəmiyyətli proqnozlaşdırıcılarını müəyyən etmək üçün regressiya təhlili aparın.

3.SİYASƏTLƏRİN TƏHLİLİ

Siyasət təhlili mövcud və ya təklif olunan siyasətlərin təsirini, effektivliyini və nəticələrini qiymətləndirməyi əhatə edir. Siyasət təhlili üçün QHT-lər tərəfindən ümumi istifadə edilən bəzi üsullar bunlardır:

SWOT Təhlili:

Təsvir: Bir siyasətin güclü, zəif tərəflərini, imkanlarını və təhlükələrini müəyyən edir.

İstifadə dəyəri: QHT-lərə siyasətin uğuruna təsir edəcək daxili və xarici amilləri anlamağa kömək edir.

SWOT təhlili siyasətin hazırlanması prosesində dəyərli vasitə ola bilər və şəxslərə siyasətlərin hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə təsir edəcək daxili və xarici amilləri qiymətləndirməyə kömək edir. Bu yanaşma müəyyən siyasət məsələsi ilə bağlı Güclü, Zəif tərəfləri, İmkanları və Təhdidləri qiymətləndirmək üçün strukturlaşdırılmış çərçivə təmin edir. Bu amilləri nəzərə alaraq, siyasətçilər daha məlumatlı qərarlar qəbul edə və effektiv və davamlı olma ehtimalı daha yüksək olan siyasətlər tərtib edə bilərlər.

NÜMUNƏ 2

Təhsil Siyasətinin İnkişafı

Güclü tərəflər:

Təcrübəli Pedaqoqlar: Təhsil sistemində yüksək təcrübəli və ixtisaslı pedaqoqların olması güclü cəhətdir.

Mövcud İnfrastruktur: Məktəblər, kolleclər və universitetlərin yaxşı qurulmuş şəbəkəsi güclü təməl təmin edir.

Hökumət Dəstəyi: Hökumətin təhsilə sadıqlığı, ayrılmış büdcələr və siyasət təşəbbüslərinə dəstək ilə müsbət amildir.

Zəif tərəflər:

Köhnəlmiş kurikulum: Kurikulum köhnəlmiş və cari ehtiyaclara uyğun gəlməmiş ola bilər.

Kifayət qədər maliyyələşdirmə: Məhdud büdcə ayrılması yeni proqramların və ya təkmilləşdirmələrin həyata keçirilməsinə mane ola bilər

Qeyri-adekvat Müəllim Hazırlığı: Müəllimlər üçün davamlı peşəkar inkişafın olması təhsilin keyfiyyətinə təsir göstərə bilər.

İmkanlar:

Texnoloji irəliləyişlər: Öyrənmə təcrübələrini artırmaq üçün texnologiyanın təhsilə inteqrasiyası.

Dövlət-Özəl sektor Tərəfdaşlığı: Əlavə maliyyələşdirmə və təcrübə üçün özəl qurumlarla əməkdaşlıq.

Ən yaxşı beynəlxalq təcrübələr: Uyğunlaşma üçün digər ölkələrin uğurlu təhsil siyasətlərindən öyrənmək.

Təhdidlər:

Dəyişən Demografik vəziyyət: Demografik göstəricilərin dəyişməsi təhsil xidmətlərinə tələbatın artması, mövcud resursların gərginləşməsi ilə nəticələnə bilər.

İqtisadi Çətinliklər: İqtisadi tənəzzüllər hökumətin təhsilə ayrılan büdcələrinin azalmasına səbəb ola bilər.

Dəyişikliyə Müqavimət: Müəllimlər həmkarlar ittifaqı və ya valideynlər daxil olmaqla, maraqlı tərəflərin təklif olunan siyasət dəyişikliklərinə qarşı çıxması.

Təhlil:

Güclü tərəflərdən istifadə: Siyasətçilər innovativ tədris metodlarını tətbiq etmək və təhsilin keyfiyyətini artırmaq üçün təcrübəli müəllimlərdən və mövcud infrastrukturadan istifadə edə bilərlər.

Zəif tərəflərin aradan qaldırılması: Zəif maliyyələşmə problemini aradan qaldırmaq üçün siyasətçilər dövlət-özəl tərəfdaşlıq və ya resursların yenidən bölüşdürülməsi yolu ilə alternativ maliyyə mənbələrini araşdıra bilərlər.

İmkanlardan İstifadə: Təhsildə texnoloji irəliləyişlərin tətbiqi və özəl qurumlarla tərəfdaşlıqların qurulması təhsil xidmətlərinin keyfiyyətini və əlçatanlığını artırmağa imkan verir.

Təhlükələrin azaldılması: Siyasətçilər alternativ maliyyə mənbələrinin araşdırılması və qənaətcil tədbirlərin həyata keçirilməsi kimi potensial iqtisadi problemləri həll etmək üçün fəvqəladə hallar planları hazırlamalıdır.

Siyasətin həyata keçirilməsi:

Kurrikuluma yenidən baxılması: Hərtərəfli nəzərdən keçirmə və yeniləmə prosesinə başlamaqla köhnəlmiş kurikulumun yenilənməsi.

Müəllim Hazırlığı Proqramları: Pedaqoqların bacarıq və biliklərini artırmaq üçün davam edən müəllim hazırlığı proqramlarına sərmayə qoymaq.

İctimai Maarifləndirmə Kampaniyaları: Siyasət dəyişikliklərinə dəstək toplamaq və təhsil islahatlarına ehtiyacın başa düşülməsini təşviq etmək üçün ictimai məlumatlandırma kampaniyalarının yaradılması.

Bu nümunədə SWOT təhlili təhsil siyasəti üçün siyasətin yaradılması prosesini məlumatlandırır, güclü tərəflərdən istifadə etmək, zəif tərəfləri aradan qaldırmaq, imkanlardan istifadə etmək və effektiv və davamlı siyasətlər yaratmaq üçün təhdidləri azaltmaq üçün qərar qəbul edənlərə rəhbərlik edir.

Siyasət təhlilində maraqlı tərəflərin

Maraqlı tərəflərin təhlili konkret siyasətin təsirinə məruz qala bilən və ya təsir edə bilən fərdlərin, qrupların və ya təşkilatların maraqlarını, təsirlərini və narahatlıqlarını müəyyən etməyi, başa düşməyi və qiymətləndirməyi əhatə edən siyasət təhlilinin mühüm tərkib hissəsidir. Bu təhlil siyasətçilərə və analitiklərə əsas maraqlı tərəflərin fikirlərini və gözləntilərini nəzərə alaraq məlumatlı qərarlar qəbul etməyə kömək edir.

Maraqlı tərəflərin təhlilində əsas addımlar:

Maraqlı tərəflərin müəyyənləşdirilməsi: Siyasətdə marağı olan və ya ondan təsirlənən bütün fərdləri, qrupları və ya təşkilatları müəyyən edin. Buraya həm birbaşa, həm də dolayısı olaraq maraqlı tərəflər daxildir.

Maraqlı Tərəflərin Təsirinin Qiymətləndirilməsi: Hər bir maraqlı tərəfin siyasətin hazırlanması və həyata keçirilməsi prosesinə təsir səviyyəsini qiymətləndirin. Yüksək təsirə malik maraqlı tərəflərə dövlət qurumları, müdafiə qrupları və ya güclü şəxslər daxil ola bilər.

Maraqlı Tərəflərin Maraq və Narahatlıqlarının Təhlili: Hər bir maraqlı tərəfin maraqlarını, ehtiyaclarını, narahatlıqlarını və gözləntilərini anlayın. Bu, potensial münaqişələri və ya əməkdaşlıq sahələrini qabaqcadan görməyə kömək edir.

Maraqlı tərəflərin prioritetləşdirilməsi: Maraqlı tərəfləri siyasətə təsir və maraqlarına əsaslanaraq prioritetləşdirin.

NÜMUNƏ 2

Bərpa Olunan Enerji Siyasəti üzrə Maraqlı Tərəflərin Təhlili

1. Maraqlı tərəflərin müəyyən edilməsi:

Dövlət qurumları (məsələn, enerji departamenti, ətraf mühitin mühafizəsi agentlikləri).

Bərpa olunan enerji sənayesi oyunçuları (günəş, külək, bioenerji şirkətləri).

Ekoloji təbliğat qrupları.

İstehlakçılar və icma üzvləri.

Ənənəvi enerji sektorunun maraqlı tərəfləri (kömür, neft və qaz şirkətləri).

Tədqiqat institutları və alimlər.

2. Maraqlı Tərəflərin Təsirinin Qiymətləndirilməsi:

Dövlət qurumları tənzimləmə və siyasət quruculuğu səlahiyyətlərinə görə yüksək təsir imkanlarına malikdir.

Bərpa olunan enerji sənayesi oyunçuları iqtisadi töhfələrə əsasən orta və yüksək təsirə malikdirlər.

Ətraf mühitin müdafiəsi qrupları ictimai rəyin formalaşmasında mülayim təsirə malikdir.

İstehlakçılar və icma üzvləri müxtəlif dərəcədə təsirə malik ola bilər.

3. Maraqlı Tərəflərin Maraq və Narahatlıqlarının Təhlili:

Hökumət qurumları enerji təhlükəsizliyinə nail olmaqda, emissiyaların azaldılmasında və iqtisadi artımın təşviqində maraqlıdırlar.

Bərpa olunan enerji sənayesi oyunçuları bazarın böyüməsi və rəqabət qabiliyyəti üçün siyasət dəstəyi axtarırlar.

Ətraf mühitin müdafiəsi qrupları davamlılığa, çirklənmənin azaldılmasına və iqlim dəyişikliyinə azaldılmasına diqqət yetirir.

Ənənəvi enerji sektorunun maraqlı tərəfləri potensial iqtisadi təsirlərdən və iş yerlərinin itirilməsindən narahat ola bilərlər.

4. Maraqlı Tərəflərin Əlaqələrinin Təsviri:

Hökumət qurumları müxtəlif maraqları balanslaşdıraraq həm bərpa olunan, həm də ənənəvi enerji sektorları ilə əməkdaşlıq edir.

Ətraf mühitin müdafiəsi qrupları ənənəvi enerji oyunçularına qarşı çıxarkən bərpa olunan enerji şirkətləri ilə ittifaqlar yarada bilər.

İstehlakçılar və icma üzvləri ictimai rəy və yerli fəallıq vasitəsilə siyasətlərə təsir göstərə bilərlər.

5. Maraqlı tərəflərin prioritetləşdirilməsi:

Hökumət qurumları tənzimləyici və siyasət quruculuğu rollarına görə ən prioritet maraqlı tərəflərdir.

Bərpa olunan enerji sənayesi oyunçuları siyasətin həyata keçirilməsi üçün çox vacibdir.

Ətraf mühitin müdafiəsi qrupları ictimai rəyə əhəmiyyətli təsir göstərir.

İcma üzvləri və istehlakçılar da ictimai qəbul və dəstək üçün vacibdir.

Bu nümunədə maraqlı tərəflərin təhlili siyasətçilərə bərpa olunan enerji siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsi ilə bağlı müxtəlif maraqları və güc dinamikasını anlamağa kömək edir. Bu, onlara cəlb etmə səylərini prioritetləşdirməyə, münaqişələri idarə etməyə və siyasətin uğur qazanma ehtimalını artırmağa kömək edir.

Problem Ağacı Təhlili:

“Kök Səbəb Analizi” və ya “Vəziyyət Təhlili” kimi də tanınan Problem Ağacı Təhlili, layihənin idarə edilməsində, siyasətin hazırlanmasında və problemlərin həllində isti fada olunan vizual vasitədir. Problem və ona töhfə verən amillər arasındakı əlaqələri ayani şəkildə təmsil etməklə, müəyyən bir problemin kök səbəblərini müəyyən etməyə kömək edir. Təhlil gövdədə problem, budaq kimi səbəblər və yarpaq kimi təsirləri olan bir “ağac” qurmaqdan ibarətdir.

Problem ağacının əsas komponentləri:

Problemin qoyuluşu: Əsas məsələ və ya problem müəyyən edilir və ağacın gövdəsinə yerləşdirilir. Bu, çox vaxt həll edilməli olan problemin qısa və aydın ifadəsidir.

Səbəblər (Kök Səbəblər): Ağacın budaqları müəyyən edilmiş problemə səbəb olan əsas səbəbləri və ya töhfə verən amilləri təmsil edir. Bu səbəblər problemi həll etmək üçün həll edilməli olan əsas problemlərdir.

Təsirlər (Nəticələr): Ağacın yarpaqları müəyyən edilmiş problemin təsirlərini və ya nəticələrini təmsil edir. Bunlar problem və onun səbəbləri nəticəsində yaranan nəticələr və ya təsirlərdir.

Kontekst və Məhdudiyətlər: Problemin konteksti və hər hansı məhdudiyət və ya məhdudiyətlər haqqında əlavə məlumat vəziyyətin daha əhatəli başa düşülməsini təmin etmək üçün tez-tez daxil edilir.

NÜMUNƏ 2

Məktəbdə Yüksək Şagird Aktivliyinin olmaması

Səbəblər (Əsas Səbəblər):

Tələbə cəlbinin olmaması:

Kurrikuluma və tədris metodlarına marağın olmaması.

Zəif Müəllim-Tələbə Münasibətləri: Səmərəli ünsiyyət və dəstəyin olmaması.

Maliyyə Məhdudiyətləri: Ailələrin təhsil xərclərini ödəyə bilməməsi

Qeyri-adekvat İnfrastruktur: Effektiv öyrənmə üçün zəruri imkanların olmaması.

Təsirlər (Nəticələr):

Aşağı şagird göstəricisi: Məktəbi tərk etmək zəif akademik nailiyyətə gətirib çıxarır.

Aşağı Məzun Dərəcələri: Təhsilini başa vuran daha az tələbə.

Məhdud Karyera İmkanları: Məktəbi bitirməyənlər üçün iş imkanlarının azalması.

Sosial məsələlər: Təhsilin olmaması səbəbindən sosial məsələlərə potensial cəlb olunma.

İcma mənfəi təsir: İcma rifahının və inkişafının azalması.

Kontekst və Məhdudiyətlər:

İqtisadi Çətinliklər: İcma yüksək yoxsulluq səviyyəsinə malikdir.

Dəstək Xidmətlərinə Məhdud Giriş: Öyrənmə əlilliklərini həll etmək üçün az sayda resurs.

Valideynlərin qeyri-adekvat iştirakı: Valideynlər övladlarının təhsili ilə fəal məşğul olmaya bilirlər.

Hökumətin kifayət qədər maliyyələşdirməsi: Təhsil infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi üçün məhdud maliyyə dəstəyi.

Təhlil və təsirlər:

Məqsədli həll yolları: Tələbələrin cəlb edilməsi, müəllim-şagird münasibətləri, maliyyə məhdudiyətləri, öyrənmə maneələri və infrastrukturun həlli müdaxilə strategiyasının bir hissəsi olmalıdır.

Əməkdaşlıq:

İqtisadi problemləri həll etmək və dəstək xidmətlərini artırmaq üçün valideynlərin, icma təşkilatlarının və yerli hökumətin cəlb edilməsi.

Maliyyələşdirmə üçün vəkillik:

Təbliğat söyləri təhsilin təkmilləşdirilməsi və infrastrukturun inkişafı üçün əlavə maliyyənin təmin edilməsinə yönəldilməlidir.

Bu problem ağacının təhlili vasitəsilə maraqlı tərəflər məktəbi tərk etmə nisbətlərinin yüksək olmasına səbəb olan mürəkkəb amillərin vizual təsvirini əldə edə bilərlər. Bu təhlil problemin kök səbəblərini aradan qaldırmaq və təsirlərini yumşaltmaq üçün hərtərəfli strategiyaların və müdaxilələrin işlənilib hazırlanması üçün əsas rolunu oynayır.

